

Sammanställning av lärarenkät för ämnesprov i svenska och svenska som andraspråk årskurs 9, läsåret 2018/2019

I anslutning till ämnesprovet i svenska och svenska som andraspråk för årskurs 9, läsåret 2018/2019, har en lärarenkät bifogats. I år har enkäten besvarats av 465 lärare, vilket är en ökning jämfört med föregående läsår då enkäten besvarades av 333 lärare. Detta innebär att antalet svarande i år ökat med 40 procent.

Ingen av frågorna i enkäten har besvarats av samtliga lärare. I sammanställningen är statistiken uträknad utifrån det totala antalet svarande på varje fråga, vilket medför att den procentuella totalsumman alltid är 100 procent trots att antalet svarande varierar mellan frågorna.

Av de som besvarat enkäten undervisar 349 lärare (93 procent) i svenska och 96 lärare (26 procent) i svenska som andraspråk. Det är alltså flera av de medverkande lärarna som undervisar i båda ämnena.

Synpunkter på provets innehåll

I detta avsnitt presenteras lärarnas generella uppfattning om ämnesprovet. Tabell 1 redovisar lärarnas helhetsomdöme.

Tabell 1 Provet som helhet är bra.

	Instämmer helt	Instämmer till stor del	Instämmer till viss del	Instämmer inte alls	Totalt
Andel	37,2 %	50,0 %	11,9 %	0,8 %	100 %
Antal	134	180	43	3	360

Av tabell 1 kan utläsas att lärarna generellt sett är nöjda med läsårets prov. Av de svarande lärarna instämmer 37 procent helt i påståendet att provet som helhet är bra och hälften instämmer till stor del. Mindre än 12 procent instämmer till viss del medan 1 procent inte instämmer alls. Lärarnas helhetsomdöme om provet är snarlikt deras uppfattning om föregående läsårs prov.

I tabell 2 återfinns lärarnas åsikt om huruvida provet som helhet är ett stöd för betygssättningen.

Tabell 2 Provet som helhet är ett stöd för betygssättningen.

	Instämmer helt	Instämmer till stor del	Instämmer till viss del	Instämmer inte alls	Totalt
Andel	36,9 %	46,8 %	15,5 %	0,9 %	100 %
Antal	131	166	55	3	355

Som framgår, anser en majoritet av de svarande lärarna att provet fungerar som ett stöd när betygen ska sättas. Över 80 procent av lärarna instämmer helt eller till stor del med

påståendet. Drygt 15 procent av lärarna instämmer till viss del och knappt 1 procent instämmer inte alls.

I tabell 3 nedan redovisas huruvida lärarna anser att den medföljande lärarinformationen (häfte 1 och 2) gav tillräckligt mycket information för att genomföra provets olika delar.

Tabell 3 Lärarinformationen (häfte 1 och 2) ger mig tillräckligt med information för genomförandet av provets olika delar.

	Instämmer helt	Instämmer till stor del	Instämmer till viss del	Instämmer inte alls	Totalt
Andel	69,8 %	25,7 %	4,2 %	0,3 %	100 %
Antal	250	92	15	1	358

Som framgår av tabellen valde drygt 95 procent av lärarna något av svarsalternativen "Instämmer helt" och "Instämmer till stor del". Drygt 4 procent anser att lärarinformationen var tillräcklig i viss utsträckning eller inte alls.

I tabell 4 återfinns lärarnas åsikt om i vilken utsträckning det som provet prövar tagits upp i undervisningen.

Tabell 4 I vilken grad har det som provet prövar behandlats i undervisningen?

	I hög grad	I ganska hög grad	I ganska låg grad	Nästan inte alls	Totalt
Andel	63,9 %	34,7 %	1,4 %	0,0 %	100 %
Antal	225	122	5	0	352

Som framgår av tabell 4 anser nästan samtliga av de som besvarat frågan att det som provet prövar behandlats i undervisningen i hög eller ganska hög grad. Endast fem lärare har valt svarsalternativet "I ganska låg grad" och ingen har svarat "Nästan inte alls".

Tabell 5 illustrerar lärarnas uppfattning om huruvida provresultatet ligger i linje med elevernas övriga prestationer under läsåret, uppdelat på de olika delproven. Delprov A är det delprov där flest lärare anser att provresultat och övriga prestationer under läsåret överensstämmer för de flesta elever. Endast drygt 1 procent av lärarna svarar Ja, men bara för ett fåtal" eller "Nej" på frågan om provresultatet på delprov A ligger i linje med elevernas övriga prestationer. För delprov B och C anser omkring 3 procent respektive knappt 4 procent att så är fallet medan drygt 80 procent respektive 77 procent bedömer att provresultatet speglar övriga prestationer för flertalet elever.

Tabell 5 Anser du att provresultatet ligger i linje med elevernas övriga prestationer under läsåret?

	Ja, för flertalet	Ja, för cirka hälften	Ja, men bara för ett fåtal	Nej	Totalt
Delprov A	85,8 % 296	13,0 % 45	0,9 % 3	0,3 % 1	100 % 345
Delprov B	80,4 % 278	16,2 % 56	1,7 % 6	1,7 % 6	100 % 346
Delprov C	77,0 % 267	19,3 % 67	2,6 % 9	1,2 % 4	100 % 347

Synpunkter på det gröna häftet Lärarinformation 1

Lärarinformationen är enligt de flesta tillräckligt omfattande. Bara omkring 5 procent (16 personer) uppger i enkäten att de saknar någon information. Bland de som upplever att informationen inte är tillräckligt omfattande efterfrågas större tydlighet kring vilket klockslag provet ska genomföras, raster i samband med provtillfället samt tydligare anvisningar gällande anpassningar.

I enkäten får lärarna också ta ställning till huruvida det gröna häftet tillhandahållit den information som behövs gällande anpassning av provet. I tabell 6 presenteras utfallet av frågan.

Tabell 6 Har du fått tillräckligt stöd i frågor gällande anpassning av delprov A?

	Ja	I stort sett	I viss mån	Nej	Totalt
Andel	74,4 %	22,4 %	1,5 %	1,7 %	100 %
Antal	256	77	5	6	344

I Tabell 6 går att utläsa att nästan 97 procent anser att stödet gällande anpassning varit tillräckligt eller i stort sett tillräckligt. Bland de drygt 3 procent som inte tycker att stödet varit tillräckligt eller att det varit så i viss mån efterfrågar ett antal lärare en större tydlighet kring vilka anpassningar som får göras. Några saknar inspelade exempel på hur delprov A kan genomföras, vilket tidigare år har tillhandahållits.

Underlaget "Information till eleverna – delprov A" anser 81 procent har fungerat bra och 19 procent anser att det fungerat ganska bra. Endast två lärare anser att underlaget har fungerat mindre bra respektive dåligt. I kommentarerna efterfrågas en ny exemplifilm på hur delprovet går till. Ett fåtal anser att informationen är krånglig och otydlig. I stort sett alla lärare har gått igenom informationen inför delprov A med sina elever i skolan.

Synpunkter på delprov A: tala

Här behandlas lärarnas svar på frågor om hur underlaget, genomförandet och bedömningen av delprov A har fungerat. Inledningsvis presenteras i tabell 7 hur väl lärarna anser att delprovet överensstämmer med kursplanen.

Tabell 7 Anser du att delprovet överensstämmer med kursplanens skrivningar om tala?

	Ja	I stort sett	I viss mån	Nej	Totalt
Andel	59,6 %	35,5 %	4,7 %	0,3 %	100 %
Antal	205	122	16	1	344

Av tabell 7 framgår att omkring 60 procent anser att delprov A stämmer överens med kursplanen. Dessutom anser drygt 35 procent att det i stort sett gör det. Bland de som i viss mån eller inte alls anser att provet stämmer överens med kursplanen anser ett antal att presentationsdelen inte motsvarar kursplanen, då förberedelsestiden är kort och kraven för godkänt betyg låga. Några lärare menar att provet ställer för höga krav på att eleverna ska agera samtalsledare, något som inte anses avspegla kunskapskraven.

Förberedelsen till delprov A har kunnat genomföras antingen gruppvis i direkt anslutning till provet eller i helklass. Av de lärare som besvarat enkäten anger ungefär hälften att de genomfört förberedelserna gruppvis och drygt hälften uppger att det skett i helklass. I kommentarerna i anslutning till frågan skriver ett antal lärare att eleverna har fått öva på

liknande uppgifter eller gamla prov som ett sätt att förbereda sig inför delprovet. Ytterligare ett antal har genomfört förberedelsen både gruppvis och i helklass. Ett fåtal uppger att de hade föredragit att genomföra förberedelsen gruppvis, men att detta sätt är mer tidskrävande och att förberedelsen därför skett i helklass.

Totalt 51 procent av lärarna anger att någon elev eller elevgrupp använt mer än 30 minuter till förberedelsen inför delprov A. Flera av dessa kommenterar att elever med lägre läshastighet samt läs- och skrivsvårigheter fått längre tid på sig. Ett antal nämner nyanlända elever och elever som läser svenska som andraspråk. Flera lärare uppger att en stor andel av eleverna fått mer tid på sig. Ett fåtal påpekar att eleverna enligt instruktionerna har 45-60 minuter på sig till förberedelsen och att samtliga elever därför fått mer än 30 minuter.

Genomförandet av delprov A har enligt de flesta lärare fungerat bra. I tabell 8 redovisas lärarnas uppfattning om provets genomförande.

Tabell 8 Hur har det fungerat att genomföra delprovet i elevgrupperna?

	Bra	Ganska bra	Mindre bra	Dåligt	Totalt
Andel	74,6 %	24,3 %	1,2 %	0,0 %	100 %
Antal	255	83	4	0	342

Som tabell 8 visar är nästan 75 procent nöjda med hur delprov A fungerat att genomföra. Drygt 24 procent tycker att genomförandet har gått ganska bra, medan endast ett fåtal tycker att det gått mindre bra. Ingen uppger att det fungerat dåligt. De lärare som anser att det gått bra att genomföra provet kommenterar bland annat att provet var givande och uppskattades av eleverna. Några lyfter fram diskussionsunderlagen som spännande och intressanta. Ett antal lärare poängterar vikten av grupsammansättningen vid provets genomförande för att eleverna ska känna sig trygga och ha bästa möjliga förutsättningar för att prestera. En synpunkt är att delprovet tar mycket tid i anspråk och att upplägget kräver mycket organisatoriskt arbete från lärarnas sida. Ett fåtal anser att delprovet kräver sambedömning och någon tycker att detta bör anges i instruktionerna.

Alla sju texter som utgör underlag för delprov A anses välvalda eller ganska bra av minst 70 procent av lärarna. Tabell 9 presenterar lärarnas åsikter om texterna närmare.

Tabell 9 Hur är underlagen till delprov A för dina elever?

Text	Välvald	Ganska bra	Mindre bra	Olämplig	Totalt
1 <i>Utdrag ur fackbok</i>	64,7 % 203	33,8 % 106	1,3 % 4	0,3 % 1	100 % 314
2 <i>Utdrag ur reportagebok</i>	56,5 % 179	36,3 % 115	6,6 % 21	0,6 % 2	100 % 317
3 <i>Saga</i>	38,4 % 119	43,2 % 134	17,7 % 55	0,7 % 2	100 % 310
4 <i>Krönika</i>	66,1 % 207	29,7 % 93	3,8 % 12	0,3 % 1	100 % 313
5 <i>Romanutdrag</i>	28,7 % 87	44,5 % 135	22,8 % 69	4,0 % 12	100 % 303
6 <i>Artikel</i>	65,2 % 202	31,0 % 96	3,9 % 12	0,0 % 0	100 % 310
7 <i>Romanutdrag</i>	36,0 % 104	48,1 % 139	14,9 % 43	1,0 % 3	100 % 289

Tabell 9 visar att de flesta texter anses välvalda eller ganska bra. Text 1, 4 och 6 är särskilt uppskattade, då de anses välvalda eller ganska bra av över 95 procent av lärarna. Drygt 80 procent av lärarna tycker att text 3 och 7 är välvalda eller ganska bra. Text 5 är den som anses olämplig av flest lärare, då 12 lärare har valt detta svarsalternativ. Text 6 anses inte olämplig av någon lärare, medan resterande texter med undantag av text 5 endast anses olämpliga av mellan en till tre lärare. Flera lärare kommenterar att texterna är välvalda och varierade. Några anser att texterna är för olika och därmed gav olika förutsättningar att skapa ett bra diskussionsunderlag. I synnerhet text 5 beskrivs som svår att förstå och relatera till. Text 3 får varierande omdömen. Ett antal lärare anser att den var svår att få igång en diskussion kring samt upplevdes som för enkel jämfört med de andra texterna. Någon anser att det var en svår text, i synnerhet för elever med svenska som andraspråk. De diskussionsfrågor som ligger till grund för uppgiften anses av 98 procent som lämpliga. Knappt 2 procent tycker att någon eller några frågor är olämpliga.

Till delprov A finns texterna inlästa på cd-skiva och usb-minne. Detta material har använts i elevgrupperna hos drygt 62 procent av lärarna. De allra flesta är positiva till det inlästa materialet och tycker att det har fungerat bra.

Tabell 10 Hur har det fungerat att göra en helhetsbedömning av de tre momenten i delprov A?

	Bra	Ganska bra	Mindre bra	Dåligt	Totalt
Andel	65,7 %	32,5 %	1,2 %	0,6 %	100 %
Antal	222	110	4	2	338

Tabell 10 visar att drygt 65 procent upplever att det gått bra att göra en helhetsbedömning av de tre momenten i delprov A. Drygt 32 procent av lärarna anser att det gått ganska bra, medan endast sex lärare tycker att det gått mindre bra eller dåligt. Många av de svarande lärarna uppger att de sambedömt eller spelat in delprovet för att underlätta bedömningen. Ett fåtal anser att det är svårt att göra en helhetsbedömning av de elever som uppvisar en

ojämn prestation över provets olika delar. Ett antal lärare lyfter att bedömningen är tidskrävande. Ett fåtal kommenterar att det inte borde vara möjligt att få E i sammanvägt provbetyg om man fått F på något av delproven. Två lärare anser att provet ställer för stora krav på elever som läser svenska som andraspråk.

Tabell 11 Har bedömningsanvisningarna i övrigt gett dig det stöd du behöver vid bedömningen av elevernas muntliga presentationer?

	Ja	I stort sett	I viss mån	Nej	Totalt
Andel	61,5 %	35,6 %	2,7 %	0,3 %	100 %
Antal	209	121	9	1	340

Tabell 11 visar att bedömningsanvisningarna av de flesta anses ge tillräckligt stort stöd i bedömningen. Hela 97 procent av lärarna anser att anvisningarna ger ett tillräckligt eller i stort sett tillräckligt stöd. Även här efterfrågas av flera lärare inspelade exempel på genomförandet av delprov A.

Sammanfattningsvis anser de flesta att delprov A överensstämmer med kursplanen och att genomförandet av provet har fungerat bra. Texterna som ligger till grund för delprovet får överlag positiva omdömen, men ett antal lärare menar att de olika texterna inte var likvärdiga avseende svårighetsgrad. Bedömningsanvisningarna har för de flesta varit ett tydligt och bra stöd vid bedömningen av delprovet. En synpunkt är att delprovet tar mycket tid i anspråk och exempelfilmer på genomförandet av delprovet för att underlätta bedömningen av elevernas prestationer efterfrågas.

Synpunkter på det gröna häftet Lärarinformation 2

Lärarinformationen är enligt de flesta tillräckligt omfattande. Endast 60 personer (drygt 7 procent) uppger i enkäten att de saknar någon information. I kommentarerna efterfrågar ett antal lärare ett tidigare utskick av häftet. Vissa av de som uppger att de saknar någon information efterfrågar tydligare besked om starttid för provet. Några önskar en tydlig angivelse kring vad som gäller för pauser i samband med genomförandet av delprov B. Ytterligare några lärare önskar förtydligande information om hur provet kan anpassas. I enkäten får lärarna också ta ställning till huruvida det gröna häftet tillhandahållit den information som behövs gällande anpassning av provet. I tabell 12 presenteras utfallet av frågan.

Tabell 12 Har du fått tillräckligt stöd i frågor gällande anpassning av delprov B och C?

	Ja	I stort sett	I viss mån	Nej	Totalt
Andel	65,8 %	29,0 %	3,8 %	1,5 %	100 %
Antal	225	99	13	5	342

Tabell 12 visar att knappt 66 procent respektive 29 procent, anser att stödet gällande anpassning varit tillräckligt eller i stort sett tillräckligt. Bland de drygt 5 procent som inte tycker att stödet varit tillräckligt eller att det varit så i viss mån önskar några tydligare anvisningar för vilka anpassningar som får göras. Ett fåtal lärare anser att det var otydligt huruvida eleverna fick ha tillgång till datorns stavningskontroll vid genomförandet av provet. Ett antal lärare önskar tidigare tillgång till häftet för att underlätta i planeringen av provtillfället.

Underlaget "Information till eleverna – delprov B och C" har enligt lärarna fungerat bra. 84 procent anser att det fungerat bra och knappt 15 procent anser att det fungerat ganska bra. Knappt 1 procent anser att underlaget fungerat mindre bra respektive dåligt. Några kommenterar att provet inte bör genomföras under v. 11, då många har sportlov vecka 10 vilket lämnar för lite tid för att hinna gå igenom häftet ordentligt.

I stort sett alla svarande, 99 procent, uppger att de har gått igenom informationen inför delprov B och C med sina elever i skolan.

Synpunkter på texthäftet

I tabell 13 sammanställs lärarnas omdöme av ämnesprovets texthäfte.

Tabell 13 Hur är texterna i häftet för dina elever?

Text	Välvald	Ganska bra	Mindre bra	Olämplig	Totalt
Text 1	48,3 % 145	42,3 % 127	8,0 % 24	1,3 % 4	100 % 300
Text 2	73,9 % 235	24,2 % 77	0,9 % 3	0,9 % 3	100 % 318
Text 3	47,8 % 151	41,4 % 131	9,8 % 31	1,0 % 3	100 % 316
Text 4	46,9 % 149	42,8 % 136	10,0 % 32	0,3 % 1	100 % 318
Text 5	54,0 % 173	34,0 % 109	11,3 % 36	0,6 % 2	100 % 320
Text 6	66,3 % 214	29,4 % 95	4,3 % 14	0,0 % 0	100 % 323
Text 7	72,1 % 233	23,2 % 75	4,0 % 13	0,6 % 2	100 % 323
Text 8	58,3 % 187	35,2 % 113	5,9 % 19	0,6 % 2	100 % 321
Text 9	60,3 % 194	35,4 % 114	4,0 % 13	0,3 % 1	100 % 322
Text 10	40,7 % 116	47,0 % 134	11,2 % 32	1,1 % 3	100 % 285

Av tabell 13 framgår att de flesta texter anses välvalda eller ganska bra av en stor andel av de svarande. Minst 88 procent av lärarna valt något av svarsalternativen "Välvald" eller "Ganska bra" i utvärderingen av samtliga texter. Sex av texterna (text 1, 2, 6, 7, 8 och 9) anses välvalda eller ganska bra av över 90 procent av lärarna. Text 2 anses välvald av flest lärare, tätt följd av text 6, 9 och 7. Ingen text anses olämplig av fler än fyra personer. Den text som flest lärare anser vara olämplig är text 1. Denna upplevdes av flera som svårbegriplig. Bland kommentarerna i anslutning till frågan är det flera lärare som berömmar texterna. De anser att det är välvalda texter med bra balans mellan olika texttyper. Många lärare ställer sig frågande till varför det inte finns frågor till alla texter i häftet, något som även deras elever reagerat på. Några av de svarande lärarna anser att årets texter var svåra,

i synnerhet för elever med svenska som andraspråk. Ett fåtal kommenterar att text 7 med tillhörande frågor var svårtolkad och vilseledande.

Texterna i texthäftet finns också inlästa på cd-skiva och usb-minne för att elever som behöver ska kunna lyssna på texterna i stället för att läsa dem. Av de lärare som besvarat enkäten uppger 82 procent att dessa hjälpmedel har använts av någon av deras elever. Av de kommentarer som finns i anslutning till frågan konstaterar de flesta att det har fungerat bra och att det underlättar anpassningar att det inlästa materialet finns. Några lärare anser att texterna var långa och svåra att ta sig igenom, i synnerhet för nyanlända elever, elever med svenska som andraspråk samt elever med läs- och skrivsvårigheter. Någon lärare efterfrågar inlästa frågor till delprovet.

Synpunkter på delprov B: läsa

I detta avsnitt presenteras lärarnas åsikter om genomförande och bedömning av delprov B. Inledningsvis redovisas lärarnas uppfattning om huruvida delprovet stämmer överens med kursplanen (se tabell 15 nedan).

Tabell 14 Anser du att delprovet överensstämmer med kursplanernas skrivningar om *läsa*?

	Ja	I stort sett	I viss mån	Nej	Totalt
Andel	55,0 %	37,1 %	6,8 %	1,2 %	100 %
Antal	187	126	23	4	340

Tabell 14 visar att de flesta lärare som besvarat enkäten anser att delprovet och kursplanen motsvarar varandra eller gör så i stort sett. Bland de 8 procent av lärarna som tycker att delprovet i viss mån eller inte alls stämmer överens med kursplanen är kritiken varierad. Ett antal menar att provets svårighetsgrad detta läsår varit för hög. Några menar att det speciellt gäller för elever med svenska som andraspråk. Detta står i kontrast mot den trend som observerats de senaste åren, då röster höjts om att provet varit för lätt. Bland de som anser att delprovet inte alls eller i viss mån överensstämmer med kursplanen, lyfts fram att provet inte ställer tillräckliga krav på att eleverna ska föra resonemang och uppvisa fördjupad förståelse. Några lärare anser att vissa frågor var svårtolkade då de var formulerade på ett sätt som gjorde det svårt för eleverna att veta vad som efterfrågades. Ett fåtal är kritiska till att det endast finns 2- och 4-poängsfrågor. Ytterligare ett fåtal anser att provet innehåller för många flervalsfrågor och önskar fler frågor där eleverna själva får formulera sitt svar.

Tabell 15 Vad anser du om uppdelningen att först läsa texthäftet i 45–60 minuter och sedan lösa uppgifter i 140 minuter?

	Bra	Ganska bra	Mindre bra	Dåligt	Totalt
Andel	55,0 %	37,1 %	6,8 %	1,2 %	100 %
Antal	187	126	23	4	340

Som illustreras i tabell 15 anser över hälften av de svarande lärarna att tidsuppdelningen är bra. 37 procent är av åsikten att den är ganska bra. Av dessa lärare anses tiden väl tilltagen och uppdelningen anses ge eleverna chans att hinna fokusera på läsning och förståelse av texterna innan det är dags att besvara frågorna. Däremot anser ett fåtal att tiden inte räcker till för lässvaga elever och elever med svenska som andraspråk.

Bland de 8 procent av lärarna som anser att uppdelningen är mindre bra eller dålig kommenterar några att tiden är alltför väl tilltagen och att många elever blir rastlösa. Bland kommentarerna efterfrågas en rast mellan läsningen av texterna och arbetet med uppgifterna, något som inte varit tillåtet detta år. Vissa menar att den sammanhängande provtiden är för lång, vilket blir påfrestande i synnerhet för elever med svenska som andraspråk, lässvaga elever samt elever med koncentrationssvårigheter. Ett antal lärare skriver att de hade föredragit att få läsa igenom och diskutera texterna tillsammans med eleverna några dagar innan själva provtillfället och hänvisar till hur upplägget såg ut tidigare. Ytterligare ett antal lärare efterfrågar ett upplägg där eleverna får läsa en text i taget och sedan lösa uppgifterna till den. Därutöver önskar några att eleverna skulle få tillgång till texterna och frågorna samtidigt.

Att den sammanlagda tiden varit tillräcklig för att genomföra provet anser 93 procent av lärarna, medan 7 procent inte håller med. Av de lärare som anser att uppdelningen är mindre bra eller dålig kommenterar ett antal lärare att elever med svenska som andraspråk hade behövt längre tid på sig. Några anser att tiden var knapp för en del elever med funktionsnedsättning. Ett antal lärare skriver att några enstaka elever utnyttjade hela skrivtiden alternativt behövde extra tid för att slutföra provet. Några kommenterar att den avsatta tiden var väl tilltagen och att många av deras elever blev klara med god marginal.

I enkäten får lärarna också ta ställning till huruvida bedömningsmallen gett dem det stöd de behöver vid bedömningen av elevernas lösningar. I tabell 17 presenteras utfallet av frågan.

Tabell 16 Har bedömningsmallen gett dig det stöd du behöver vid bedömningen av elevernas lösningar?

	Ja	I stort sett	I viss mån	Nej	Totalt
Andel	62,5 %	26,5 %	8,8 %	2,4 %	100 %
Antal	212	90	30	8	340

Som framgår av tabell 16 har de allra flesta haft tillräckligt eller i stort sett tillräckligt stöd av bedömningsmallen. Ett antal lärare kommenterar att bedömningsmallen var tydlig och till stor hjälp i bedömningen av delprovet. Några anser att mallen var extra tydlig i år och att provet blir mer lättträttat för varje år. Ett fåtal menar att det trots en tydlig bedömningsmall finns utrymme för tolkning och subjektivitet. Några lyfter vikten av sambedömning för att minimera risken för godtycklighet i bedömningen. Knappt 9 procent av lärarna anser att bedömningsanvisningarna i viss mån ger tillräckligt stöd och drygt 2 procent tycker inte att de gör det alls. En vanlig kommentar bland den lilla andel lärare är att någon/några uppgifter är svårbedömda då bedömningsanvisningarna varit otydliga och svårtolkade. Här nämns till exempel uppgifter till text 7.

Sammanfattningsvis anser de flesta att delprov B överensstämmer med kursplanens skrivningar om *läsa*. Att eleverna först läser texthäftet i 45–60 minuter för att sedan lösa uppgifter i 140 minuter är en uppdelning som av flertalet anses lämplig. Några anser dock att provtiden är alltför väl tilltagen, medan ett antal menar att tiden var knapp för vissa elever. I synnerhet elever med läs- och skrivsvårigheter samt elever med svenska som andraspråk hade behövt mer tid. Ytterligare några tycker att den sammanhängande provtiden är för lång och anser att en ordentlig rast behöver inkorporeras. Några uppskattar uppdelningen att först läsa texthäftet och sedan lösa uppgifter, då den anses ge eleverna chans att hinna

fokusera på läsning av texterna. Andra anser att eleverna hade föredragit att läsa och svara på uppgifterna samtidigt, alternativt att eleverna hade fått arbeta med en text åt gången. Även bedömningsanvisningarna uppskattas. Ett antal lärare berömmar deras tydlighet och beskriver provet som lätt att bedöma, medan ytterligare några tycker att vissa frågor är svårbedömda då bedömningsanvisningarna varit svårtolkade.

Synpunkter på delprov C: skriva

I detta avsnitt behandlas lärarnas svar på de enkätfrågor som handlar om delprov C. Detta delprov spreds tyvärr på internet natten till provtillfället, varför skolorna fick välja att antingen genomföra det aktuella provet eller ett ersättningsprov som utgjordes av ett tidigare läsårs prov. I sammanställningen som följer presenteras lärarnas åsikter om årets delprov.

Skrivuppgifterna finns inlästa på cd-skiva och usb-minne för att elever som behöver ska kunna lyssna på texter och uppgifter i stället för att läsa dem. Av de lärare som besvarat enkäten uppger knappt 35 procent att dessa hjälpmedel har använts av någon av deras elever. Av de kommentarer som finns i anslutning till frågan har användningen av utrustningen fungerat bra.

Tabell 17 Anser du att delprovet överensstämmer med kursplanernas skrivningar om *skriva*?

	Ja	I stort sett	I viss mån	Nej	Totalt
Andel	61,1 %	32,5 %	4,7 %	1,8 %	100 %
Antal	209	111	16	6	342

Som framgår av tabell 17 anser nästan 94 procent av lärarna att delprovet stämmer överens med kursplanens skrivningar eller gör så i stort sett. Lärarna som i viss mån anser att delprov och kursplan överensstämmer utgör knappt 5 procent av det totala antalet och knappt 2 procent anser att de inte motsvarar varandra alls. I kommentarerna framför många att eleverna inte är vana vid att producera en färdig text på så kort tid som det nationella provet kräver. Lärarna framhåller att proven inte medför någon chans till processkrivande, responsarbete och bearbetning av text. När eleverna i vanliga fall utför skriftliga uppgifter ingår dessa delar, i enlighet med kursplanen. Ett antal lärare lyfter fram att eleverna i enlighet med kursplanen ska behärska flera genrer – en förmåga som provet inte anses pröva.

Tabell 18 Hur bedömer du skrivuppgifterna för dina elever?

Skrivuppgift	Välvald	Ganska bra	Mindre bra	Olämplig	Totalt
Uppgift 1: Krönika	69,9 % 234	26,3 % 88	3,6 % 12	0,3 % 1	100 % 335
Uppgift 2: Novell	68,5 % 228	24,9 % 83	5,4 % 18	1,2 % 4	100 % 333
Uppgift 3: Resonerande text	56,4 % 185	32,3 % 106	11,0 % 36	0,3 % 1	100 % 328

I tabell 18 syns att uppgift 1 och 2 anses välvalda eller ganska bra av minst 90 procent av lärarna. Uppgift 3, den resonerande texten, anses av drygt 88 procent vara välvald eller ganska bra. De positiva kommentarerna lyfter fram att uppgifterna var intressanta och ämnena välvalda. Den kritik som framförs är varierad. Ett antal lärare anser att uppgift 1 och 3 var för lika varandra och uppger att både de själva och eleverna saknade en argumenterande text. Mest kritik får uppgift 3, som av ett antal lärare beskrivs som svårbegriplig för eleverna. Några lärare uppger att nästan ingen av deras elever valde denna

uppgift. Ett fåtal kommenterar att bedömningsanvisningarna till uppgift 1 var vaga och gjorde uppgiften svårbedömd.

Som stöd i bedömningen av delprovet finns tre olika bedömningsunderlag. Dessa är beskrivningar av uppgifterna, bedömningsmatriser och exempel på bedömda elevlösningar. I tabell 20 nedan redovisas hur lärarna anser att dessa har fungerat.

Tabell 19 Har bedömningsanvisningarna varit till stöd i din bedömning av elevernas lösningar?

Bedömningsunderlag	Ja	I stort sett	I viss mån	Nej	Totalt
Beskrivning av uppgiften	73,1 % 245	24,5 % 82	1,8 % 6	0,6 % 2	100 % 335
Bedömningsmatris	66,9 % 222	24,7 % 82	7,2 % 24	1,2 % 4	100 % 332
Exempel på bedömda elevlösningar	52,4 % 174	34,0 % 113	12,1 % 40	1,51 % 5	100 % 332

Tabell 19 visar att lärarna är mest nöjda med det stöd de fått av uppgiftsbeskrivningarna samt bedömningsmatriserna, då nästan 98 procent respektive närapå 92 procent anser att de har varit ett stöd vid bedömningen eller att de i stort sett varit det. Exemplet på bedömda elevlösningar upplevs av nästan 87 procent som tillfredsställande eller i stort sett tillfredsställande.

Sammanfattningsvis upplever de flesta att delprov C överensstämmer med kursplanen, även om många ser en brist i att provsituationen inte ger eleverna någon chans till bearbetning av texten. Ett antal lärare tycker dessutom att provet inte testat att eleverna ska behärska flera genrer. Samtliga tre skrivuppgifter anses välvalda av en dryg majoritet av lärarna. Uppgift 1 och 2 anses välvalda av över 68 procent av lärarna, vilket innebär att de får något bättre omdömen jämfört med förra årets skrivuppgifter. Uppgift 3 anses välvald av drygt 56 procent av lärarna och får därmed något bättre omdöme än den minst omtyckta uppgiften 2018. Ett antal lärare anser att uppgift 1 och 3 är snarlika och saknar en argumenterande text bland årets skrivuppgifter. Bedömningsanvisningarna anses av de flesta ha fungerat som ett stöd i bedömningen av elevernas lösningar.

Andra aspekter på provet

I detta avsnitt sammanfattas lärarnas åsikter om bland annat hur bedömningen gått till, huruvida provet har anpassats för elever med funktionsnedsättning och om de anser att provets olika delar ger det stöd som behövs för bedömningen av SVA-elever. Inledningsvis behandlas hur formuläret "Sammanställning av elevresultat" har fungerat. På det följer frågor om bedömning och anpassningar.

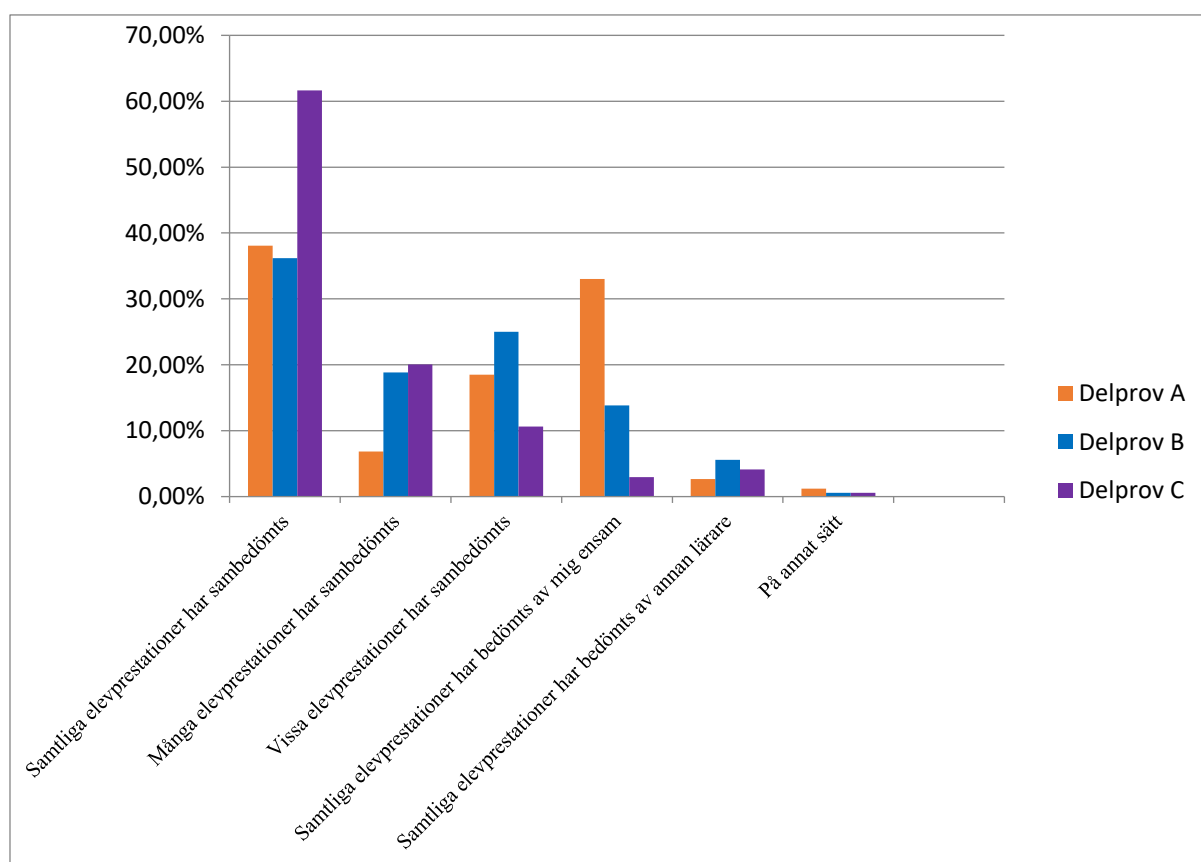
Tabell 20 Hur fungerar formuläret "Sammanställning av elevresultat" som ett sätt att summera provresultaten?

	Bra	Ganska bra	Mindre bra	Dåligt	Totalt
Andel	75,0 %	19,6 %	2,7 %	2,7 %	100 %
Antal	252	66	9	9	336

Av tabell 20 framgår att nästan samtliga, omkring 95 procent av de svarande lärarna, anser att formuläret fungerat bra eller ganska bra. Endast drygt 5 procent tycker att det fungerat

mindre bra eller dåligt. De positiva kommentarerna handlar om att formuläret ger en överskådlig bild av elevens kunskaper i svenska/svenska som andraspråk. En överväldigande majoritet av de som är kritiska mot sammanställningen vänder sig emot att det är möjligt att få ett godkänt sammanvägt provbetyg även om ett av delproven fått betyget F. Flera lärare menar att sammanvägningen ger upphov till en diskrepans mellan betyget på det nationella provet och själva ämnesbetyget, eftersom sammanvägningen av delprovsbetygen inte grundar sig på samma principer som övriga betygssystemet. Ytterligare ett fåtal lyfter fram att sammanvägningen tar mycket tid i anspråk.

Ett antal lärare uppger hur värdefullt det är att tillämpa sambedömning av de olika delproven, men också att det är tidskrävande och kan vara svårt att få till rent organisatoriskt. I figur 1 nedan redovisas hur många lärare som använt sig av denna samt andra metoder.

Figur 1. Hur har ämnesprovet bedömts?

Som framgår av figur 1 är sambedömning av samtliga elevprestationer det vanligaste för alla tre delprov. För delprov C anger 62 procent av lärarna att samtliga prov sambedömts. För delprov A och B är andelen 38 procent respektive 36 procent. Det prov som är vanligast att bedöma ensam är delprov A, vilket anges av 33 procent av lärarna.

I enkäten får lärarna ge sina synpunkter på huruvida provets olika delar ger tillräckligt stöd för att bedöma SVA-elevernas prestationer. I tabell 21 presenteras utfallet av frågan.

Tabell 21 Ger provets olika delar det stöd du behöver för bedömning av elever som läser svenska som andraspråk?

	Ja	I viss mån	Nej	Undervisar inte i svenska som andraspråk	Totalt
Andel	28,2 %	20,8 %	3,7 %	47,3 %	100 %
Antal	84	62	11	141	298

Som framgår av tabell 21 ovan, anger 47 procent av lärarna att de inte undervisar i svenska som andraspråk. Av de övriga lärarna, det vill säga de som undervisar i ämnet, tycker 28 procent att provets olika delar ger tillräckligt stöd i bedömningen. Något färre tycker så i viss mån. Knappt 4 procent tycker inte att stödet är tillräckligt. Bland kommentarerna är det många som önskar fler exempel på elevlösningar att luta sig mot vid bedömning. Några lärare anger att provet är svårt för elever med svenska som andraspråk, i synnerhet för nyanlända, och menar att provet i svenska som andraspråk skiljer sig för lite från provet i svenska.

En elevgrupp som har rätt till en anpassad provsituation är elever med funktionsnedsättning. Av lärarna har knappt 70 procent på något sätt anpassat provet för dessa personer. Anpassningarna består bland annat av förlängd provtid, att få genomföra provet i mindre grupp, att få skriva på dator, att få lyssna på texterna inlästa på cd-skiva/usb-minne och att få muntliga förkortade instruktioner.

De flesta tycker att formuläret "Sammanvägning av elevresultat" fungerar bra. Flera är dock kritiska till att ett sammanvägt provbetyg sätts, då detta anses strida mot övriga betygssystemet. När det kommer till bedömning av proven framgår att sambedömning är det vanligaste sättet att bedöma alla tre delprov. Lärare i svenska som andraspråk tycker generellt att provet är ett bra stöd för bedömning av elever men lyfter fram att provet ofta upplevs som svårt för deras elever. Många efterfrågar fler exempel på elevlösningar som ett stöd i bedömningen.

Övriga synpunkter

I slutet av enkäten har lärarna möjlighet att delge övriga synpunkter på provet. Här följer en sammanfattning av dessa uppdelat på de olika delproven samt synpunkter om provet som helhet och provsituationen som sådan. Några av kommentarerna har berörts tidigare i sammanställningen.

Delprov A

Få synpunkter har lämnats på delprov A. Två lärare kommenterar att genomförandet fungerade bra. Två andra efterfrågar exempelfilmer på genomförandet av delprovet för att underlätta bedömningen. En lärare nämner att provet är alltför tidskrävande.

Delprov B

Den vanligast förekommande synpunkten på delprov B handlar om uppgifternas utformning. Vissa lärare anser att flera frågor var otydligt formulerade och svårtolkade. Även poängsättningen på ett antal frågor kritiserades och beskrivs som orättvis. De frågor som nämns av flest lärare är uppgift 7, 8 och 17. Ett tiotal lärare kommenterar att delprovshäftet var av dålig kvalitet och närapå föll sönder, vilket gjorde det svårt att hålla ordning på elevlösningarna. Två lärare anser att delprovet ställer för höga krav på elever som läser svenska som andraspråk.

Delprov C

De kommentarer som rör delprov C är varierade. Några lärare tycker att delprov C är svår rättat, då lärare bedömer olika och provsituationen inte medför någon chans till processkrivande, responsarbete och bearbetning av text. Några efterfrågar fler elevexempel i bedömningsanvisningarna. Här nämns exempel på de högre betygsstegen i svenska som andraspråk samt de lägre betygen i svenska. Två lärare är positiva till att eleverna fick en inledande mening att utgå från i uppgift 2, då det underlättade för dem att komma igång.

Kommentarer om provsituationen samt provet som helhet

Kommentarer om själva provsituationen och provet som helhet är varierade. Ett antal lärare är kritiska mot det sammanvägda provbetyget, då det inte anses gå i linje med kursplanen. Vissa anser att provresultatet väger för tungt när elevernas slutbetyg ska sättas. Några lyfter att provet, förutom att ta tid från elevernas övriga undervisning, innebär en stor administrativ börda för lärarna. Ett fåtal önskar få tillgång till delprov B och C med större framförhållning. Ett antal lärare uppger att de är positiva till provet som helhet och lyfter att både texter och uppgifter är välvalda och intressanta.

* * *

Avslutningsvis vill provgruppen rikta ett stort tack till alla som besvarat årets lärarenkät. Alla synpunkter är värdefulla för vidare utvärdering och utveckling av det nationella provet.